

MATEŘSKÁ ŠKOLA BORŠICE, U HŘIŠTĚ 500, 687 09 BORŠICE

PROJEKT: „VÍTÁNÍ JARA“

„Neseme Morenu na vrchu červenú,
na spodku zelenú, pěknú, pěknú,
pěkně přistrojenú“

LOUČENÍ SE ZIMOU - VYNÁŠENÍ MORENY

- Nejstarší písemná zmínka pochází z roku 1366 - v Praze popisuje zvyk vynášet na jaře z obce postavu, představující smrt, za doprovodu zpěvů a her ji přinést k řece, kde je za velkého křiku utopena a lidé se jí vysmívají, že už jim uškodit nemůže
- Z roku 1420 pochází zpráva z Polska o vynášení smrti na Bílou neděli - poslední den velikonočního oktávu - týden liturgického roku, který začíná nedělí Zmrtvýchvstání Páně a končí na Bílou neděli, tj. 2. nedělí velikonoční (o 8 dní později, proto oktáv)
- Postupně začala důležitost rituálu upadat a už v 19.století měl zpravidla podobu her mládeže.
- V Čechách byla jeho kontinuita přerušena. Jeho obnově se však věnují folklórní a rodnověřské skupiny. Pro naše předky to byla významná událost, kterou prožívalo celé společenství, ale dospělí a staří jenom přihlíželi.
- Přímymi aktéry byli mladí lidé, dospívající nebo děti, ti, kteří představují naději do budoucna.
- Na Smrtnou neděli zhotovila svobodná děvčata, nebo mládež, symbolickou ženskou figurínu nazývanou Smrt, Smrtholka, Morena, Mařena - ve Slezsku zároveň vynášeli i Mařocha v mužské podobě.
- Ke zhotovení Moreny - suché větve, roští, stará sláma, uschlá tráva z loňska, ...
- Morena je ustrojena do bílého a okrášlena náhrdelníky, ozdobami z vyfouknutých vaječných skořápek a prázdných šnecích ulit - symboly smrti, zmaru, nemoci, bídy a všechno, co lidem škodí.
- Smrt je vynášena z vesnice za zpěvu obřadních písní a poté vhozena do vody či do příkopu, pálena nebo zakopávána do země.

- Poté se všichni rozutekli a věřili, že ten kdo doběhne do vesnice poslední, do roka zemře.
- Součástí slavnosti bylo také koledování.
- Jako kontrast k Moreně bylo Líto, letečko, májíček, které symbolizovalo příchod jara a obnovení života.
- Na rozdíl od smrtky bylo vytvořeno ze živých a barevných materiálů - sám stromek nebo zelená ratolest zobrazují v magii život.

Přišlo jaro do vsi,
kde si, zimo, kde si?
Byla zima mezi náma,
ale už je za horama,
hu, hu, hu, jaro už je tu!

CÍL PROJEKTU

Paměť národa je jeho lidová kultura. Lidové tance, písně, slovesnost, zvyky a předměty jsou cenným dědictvím, které může být zdrojem poznání, radosti a tvořivé inspirace.

Naším cílem je děti s těmito tradicemi seznamovat, prohlubovat v nich zájem a vytvářet úctu i k tradicím, které jsou specifické pro obec, v níž žijí. Vhozením „Moreny“ do místního potoka tak společně přivítáme i nadcházející jaro. A proč se na toto roční období těšíme? S jarem přichází vše, na co v mrazivých dnech všichni čekáme - hřejivé sluneční paprsky, probouzející se příroda, barevný svět kolem nás. Slunce křísí teplem přírodu a život v ní vítězí nad spánkem a smrtí.

V rámci environmentální výchovy pomáháme dětem zažívat krásu a tajemství jarní přírody.

Dalším cílem je prohlubovat citové vazby k ostatním členům rodiny a občanům v obci - společná účast.

REALIZACE PROJEKTU

- Zhotovení „Moreny“ z březových proutků a barevného krepového papíru / červený a zelený/, koule z polystyrenu, dřevěná tyč na vytvoření konstrukce.
- Spoluúčast dětí, rozhovor - „co Morena představuje“...
- Seznámení, ukázka „Moreny“ v jednotlivých třídách, vést děti k zapamatování krátkého textu:
 1. s popěvkem
 - „Neseme Mořenu, na vršku červenů,
na spodku zelenů.
Pěknů, pěknů, pěkně přistrojenů.
Helo, helo, helo.“
 2. sříkankou
 - „Zimo, zimo, táhni pryč nebo na tě vezmu bič.
Odtáhnu tě za pačesy, za ty hory, za ty lesy.
Až se vrátím nazpátek, svleču zimní kabátek.“
- Pozvání formou informačního plakátku a webových stránek - ostatní členy rodiny, místní občany.
- Vytvoření průvodu - zapojení všech dětí s p. učitelkami, v čele průvodu děti drží „Morenu“ a za popěvku se vydáme na mostek k místnímu potoku, kde je „Morena“ vhozena. Následuje chůze po chodníku na břehu potoka - sledujeme, zda „Morena“ odplouvá z obce.

Zpracovala : Vladimíra Mlčková

Smrt plyne po vodě

Smrt ply-ne po vo-dě, no-vé lé-to k nám je-de s čer-ve-nej-ma
vej - cí, žlu-tej-ma ma - zan - cí. Ja-kej je to ma-za-nec
bez ko-fe-ní, bez va-jec? Fi - a-la, rů - že kvís - ti ne-
mů - že, až ji mí-lý Pán Bůh z ne - be po - mů - že.
Vel-ko-noč-ko, vel-ko-no-čko, kde tak dlou-ho bej - vás? U stu-dán-ky,
u stu-dán-ky ru-ce, no-hy mej - vás. Ho-ry jdou, le - sy jdou,
dej nám Pám-bu tra-vič-ku až do ko-le - nou.

1.
Smrt plyne po vodě,
nové léto k nám jede
s červenějma vejci,
žlutejma mazanci.
Jakej je to mazanec
bez koření, bez vajec?
Fiala, růže
kvísti nemůže,
až ji milý Pán Bůh
z nebe pomůže.

[refrén]

Velkonočko, velkonočko,
kde tak dlouho bejváš?
U studánky, u studánky
ruce, nohy mejváš.
Hory jdou, lesy jdou,
dej nám Pámbu travičku
až do kolenou.

2.
Svatej Petr oře
na zelené hoře.
Svatej Petr hřímá,
natočí nám vína,
abysme se napili,
Pána Boha chválili.
A ty, svatá Markyto,
dej nám pozor na žito,
na to všechno osení,
co nám Pán Bůh nadělí.

Podklady k tvorbě sborníku materiálu převzaty z: Vojtěch, Zdeněk; Urychová, Marta; Trávek, Jiří. PhotoArt v úpravě písní H. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2015.

Nesem léto zelený
a vajíčka červený.
Hody jsou, hody jdou,
nesou léto před sebou.

Smrt nesem za lesem,
nové léto přinesem.
Radujte se, mládenci,
s červenými pletenci.
Radujte se, babky,
s červenými jabky.
Jaký je to mazanec
bez koření, bez vajec?
Svatý Jiří vstává, zem odemykává,
aby rostla tráva, travička zelená,
růžička červená, fiala modrá.

Nesu nesu smrtku
k Zelenému čtvrtku,
až tu smrtku odnesu,
nové léto přinesu.
Smrtáka neseme s velkým nosem,
do vody ho dáme,
nad ním zazpíváme.

